

ЧАСОПИС КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРАВА

Український науково-теоретичний часопис

Заснований
у жовтні 2001 року

2021/4

Виходить
4 рази на рік

Київський університет права НАН України
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ISSN 2219-5521

«Часопис Київського університету права» внесено до переліку фахових видань
за спеціальністю «Юридичні науки», категорія «Б»
(наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019)

Журнал внесено до міжнародних наукометричних баз

HeinOnline (США)
та
«Index Copernicus International» (Польща)

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського університету права НАН України
(протокол № 3 від 28.12.2021)
Вченою радою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
(протокол № 12 від 23.12.2021)

Передплатний індекс 23994

ЗМІСТ

<i>Бошицький Ю.Л.</i> Наукова діяльність в Київському університеті права НАН України у 2021 році	9
Теорія та історія держави і права. Філософія права	
<i>Барабаш О.О., Яцків Д.В.</i> Проблеми клонування людини: правовий та моральний аспекти	12
<i>Чубата М.В.</i> Нормативно-правові засади діяльності органів охорони суспільного порядку та збройних сил за доби Української Центральної Ради: історико-правовий аспект сучасних інтерпретацій	17
<i>Павлусів Н.М., Коцан-Олинець Ю.Я.</i> Образи права в поемі І.П. Котляревського «Енеїда»: філософський аналіз	22
<i>Руфанова В.М.</i> Методологія дослідження запобігання та протидії гендерно зумовленому насильству	27
<i>Чорницька Д.С.</i> Трансплантація органів і тканин людського організму: стан та проблеми правового регулювання	30
Конституційне право. Муніципальне право	
<i>Батанов О.В.</i> Феноменологія сучасного парламентаризму	35
<i>Корнієнко П.С.</i> Інституції громадянського суспільства в реалізації правозахисної функції держави	40
<i>Софінська І.Д.</i> Паспорт, громадянство та свобода пересування: від теорії до практики	45
<i>Кулявець О.С.</i> Вичерпання всіх національних засобів юридичного захисту як вимога прийнятності конституційної скарги	51
<i>Посторонко І.Г.</i> До питання виокремлення структурних блоків феноменології муніципалізму	55
<i>Теник А.В.</i> Екологічна безпека як правова категорія в Конституції України	62
Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право	
<i>Pyroha S.S., Pyroha I.S.</i> Legal insignificance of vat legal regulation in Ukraine	67
<i>Стрельченко О.Г., Пилип'юк В.В.</i> Публічна адміністрація як суб'єкт адміністративно-правового забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення	72
<i>Бухтіярова І.Г., Осінова Я.С.</i> Адміністративно-правова характеристика сумісництва у публічній службі	75
<i>Мартиненко Д.Б.</i> Доктринальна характеристика особливостей адміністративної відповідальності у сфері трудової міграції	79
<i>Гордєєв В.В., Бзова Л.Г.</i> Деякі правила визначення предметної юрисдикції адміністративних судів	83
<i>Лупей Н.І.</i> Проблемні аспекти використання штучного інтелекту та великих даних у міграційній сфері	87
<i>Мешковой К.О.</i> Основні аспекти діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України	91
Проблеми цивільного, господарського, трудового права та права соціального забезпечення в Україні	
<i>Лаврик Г.В., Біланов О.С.</i> Проблемні аспекти правового регулювання сурогатного материнства: огляд міжнародної практики	95
<i>Демченко І.С.</i> Дистанційна торгівля лікарськими засобами в Україні	99
Проблеми права інтелектуальної власності	
<i>Похиленко І.С.</i> Особливості провадження інноваційної діяльності у сфері культури	105
Аграрне, земельне та екологічне право	
<i>Позняк Е.В., Шараєвська Т.А., Засць О.І., Сінцова Л.М.</i> Здобутки та перспективи розвитку в Україні аграрного, земельного, екологічного, трудового права та права соціального забезпечення: сучасні наукові дискусії	109
<i>Сюйва І.С.</i> Правові питання агролісотехнічної меліорації в Україні	120
Кримінальне право та криминологія	
<i>Айдинян А.</i> Деякі питання кримінальної відповідальності за домагання дитини з метою вчинення стосовно неї дій сексуального характеру або розпусних дій	125
<i>Крицька І.О.</i> Окремі питання доведення прокурором у суді допустимості речових доказів (за матеріалами судової практики)	130
<i>Ракіпова І.В.</i> Забезпечення права потерпілого на представництво у кримінальному провадженні	135
<i>Серкевич І.Р.</i> Психологічні особливості суду присяжних	140
<i>Банар О.В.</i> Повага до людської гідності як основний принцип у кримінальному провадженні	144
<i>Казьмірук С.Д.</i> Запровадження інноваційних систем детекції брехні із застосуванням комп'ютерних поліграфів (кримінально-правове дослідження)	150
Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство	
<i>Білоцький С.Д., Забара І.М.</i> Становлення міжнародно-правових засад розвитку електронного сільського господарства	154
<i>Копча В.В., Копча Н.В.</i> Правова протидія злочинності в Польській Республіці: та роль поліцейських органів	158

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2021.19

УДК 347.44+341

Г.В. ЛАВРИК, О.С. БІЛАНОВ

Галина Володимирівна Лаврик, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Полтавського університету економіки і торгівлі*

ORCID: 0000-0001-5331-4327

Олег Сергійович Біланов, викладач Полтавського державного медичного університету**

ORCID: 0000-0001-6700-4194

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА: ОГЛЯД МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ

Постановка проблеми. Кількість глобальних домовленостей про сурогатне материнство суттєво зросло за останні десятиліття. Такі проблеми, як дотримання прав людини під час застосування репродуктивних технологій та експлуатація людини привертають увагу науковців у всьому світі. Наразі не існує спеціальних конкретних міжнародних правил чи рекомендацій щодо єдиного способу застосування сурогатного материнства. Проблеми, що постають сьогодні перед законодавцем, потребують комплексного вирішення та єдиного підходу з боку держав. Відсутність належного регулювання інституту сурогатного материнства в деяких країнах також свідчить про те, що діти не можуть отримати інформацію про своє походження.

Суттєво ускладнює ситуацію той факт, що сурогатне материнство заборонено в більшій частині Європи, що практично унеможливлює визначення громадянства сурогатних дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародний огляд законодавчого регулювання сурогатного материнства здійснювали Х.І. Вонсович, О.В. Розгон, Р. Майданик, Е. Костик, Alessandro Del Rio, V. Chaudhary, F. Consalvo, N.J. Marks, V.V. Mackie, F. Signore, S. Ferber, S. Zaami. Не зважаючи на те, що вченими пропонувались наукові висновки щодо колізійного регулювання виникаючих правовідносин, на практиці залишається ряд невирішених проблем. Відтак, без відповіді залишаються питання, пов'язані із захистом сурогатних дітей, потенційною експлуатацією сурогатних матерів, складним процесом встановлення батьківства, а також регулювання договорів сурогатного материнства.

Формулювання мети статті. Виходячи з вищевикладеного, метою даної статті є отримання результатів теоретичного та практичного значення, в ході аналізу міжнародного досвіду щодо правового регулювання сурогатного материнства.

Виклад основного матеріалу. Іноземний елемент, що може міститись у правовідносинах, які виникають у сфері сурогатного материнства, може проявлятися передусім в укладанні договору про сурогатне материнство. Оскільки його стороною будуть виступати особи з різним громадянством. Разом із тим має значення місце виконання вказаного договору, де відбуватиметься запліднення та правом якої держави регулюватимуться відповідні медичні послуги. У результаті визначення конкретного права держави вирішуватимуться питання визначення батьківства дитини. У зв'язку з різним підходом до сурогатного материнства транснаціональне законодавство переважно провокує виникнення спірних питань, що стосуються важливих основ сімейного та цивільного права.

Україна ратифікувала міжнародні договори, які є частиною чинного українського законодавства та захищають людську гідність. У 2000 р. було ратифіковано Конвенцію про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182¹; у 2003 р. ратифіковано Факультативний протокол до Кон-

---

© Г.В. Лаврик, О.С. Біланов, 2021

* *Galyna Lavryk, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of Poltava University of Economics and Trade*

** *Oleh Bilanov, Lecturer of the Department of Poltava State Medical University*

венції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії²; у 2004 р. було ратифіковано Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми та покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності³, у 2010 р. Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми⁴. Підписано, але не ратифіковано Конвенцію про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини⁵, Додатковий протокол до Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування досягнень біології та медицини, стосовно заборони клонування людських істот⁶.

В Україні відсутня заборона комерційного сурогатного материнства, що неодноразово обговорювалось міжнародною спільнотою.

Законодавство України належним чином не врегульовано права іноземних громадян на застосування допоміжних репродуктивних технологій. З точки зору практики Європейського Суду з прав людини держави можуть самостійно визначати забороняти чи дозволяти іноземцям користуватись послугами сурогатного материнства, оскільки порядок його регулювання належить до сфери діяльності національної влади⁷.

Відповідно до ст. 66 Закону України «Про міжнародне приватне право» права й обов'язки батьків і дітей визначаються особистим законом дитини або правом, яке має тісний зв'язок із відповідними відносинами і якщо воно є більш сприятливим для дитини⁸.

Не зважаючи на те, що у вказаній нормі прямо не йдеться про сурогатне материнство, на нашу думку, вказане положення регламентує лише певним чином права, що мають вирішальне значення в цьому контексті, включаючи право дітей знати своє походження та право на батьківство.

О.В. Розгон, досліджуючи колізійне регулювання питань сурогатного материнства у міжнародному приватному праві, розглядає презумпцію материнства сурогатної матері. Наприклад, коли потенційні батьки, які надали свій генетичний матеріал для зачаття дитини, не можуть бути записані батьками такої дитини, оскільки відповідно до законодавства сурогатна матір наділена індивідуальним правом на відмову від передачі дитини й може не давати згоду на запис батьками замовників (Австралія). Іншою є презумпція материнства жінки, яка виявила намір бути матір'ю дитини, народженої від сурогатної (змішана концепція). Вказана презумпція використовується у випадках, коли йдеться про застосування донорської яйцеклітини (Білорусія). Презумпція материнства генетичної матері дитини, народженої сурогатною матір'ю (Вірменія, Казахстан)⁹.

Варто зауважити, що неодноразово правове питання виникало й щодо визначення, хто є законною матір'ю дитини. Незалежно від того, яке законодавство регулює вказане питання, деякі вчені стверджують, що дитина має зв'язок з обома матерями, що залишається невирішеним питанням ряду країн, а зобов'язання між ними не змінюється жодним законом¹⁰.

Слушною є думка Р. Майданик, який стверджує, що будь-які колізійні прив'язки, що регулюють встановлення та оскарження батьківства дітей, народжених із застосуванням сурогатного материнства, потрібно розуміти та застосовувати так, щоб у першу чергу забезпечувались інтереси дітей. Вчений пропонує застосовувати у законодавстві України принцип особистого законом дитини на момент здійснення сурогатного материнства або одного з її батьків, з урахуванням найкращих інтересів дитини¹¹.

На нашу думку, застосування колізійних норм у правовідносинах сурогатного материнства не вирішують проблему правового регулювання однозначно. Іноді їх застосування може ускладнювати і навіть перешкоджати процесу законодавчої гармонізації у конкретній державі.

Наприклад, у багатьох країнах не передбачено компенсаційне сурогатне материнство. Це означає, що потенційні батьки повинні мати близького друга або члена сім'ї в цій країні. В інших країнах сурогатне материнство може бути повністю заборонене для іноземців, що унеможливує іноземцями звертатись за відповідними послугами.

Є країни, які повністю забороняють усі види сурогатного материнства або унеможливають сурогатне материнство шляхом заборони реєстрації батьківства: Камбоджа, Данія, Ірландія, Іспанія, Португалія, Непал¹².

Разом із тим є ряд держав, де в цілому сурогатне материнство не забороняється, але й насправді неналежне правове регулювання відсутнє. Така ситуація виникла в результаті того, що існують проблеми етичного характеру, оскільки під час усього процесу немає законів, що захищали б сурогатних осіб та потенційних батьків. Відтак, такими країнами є Кенія, в якій відсутній офіційний закон, хоча комерційне сурогатне материнство умовно дозволяється та існують певні способи правового захисту. Малайзія також не має офіційного законодавства щодо врегулювання застосування репродуктивних технологій, хоча дозволяється комерційне сурогатне материнство. Нігерія також передбачає можливість застосування сурогатного материнства, однак чіткого правового регулювання не має¹³.

У результаті прояву транскордонного сурогатного туризму у різних його формах виникає низка проблем, пов'язаних із перевезенням дитини до країни, де заборонено використання таких репродуктивних технологій, як сурогатне материнство. У результаті вирішення вказаних ситуацій в адміністративному порядку потенційні батьки вимушені звертатись до судових органів. У свою чергу, місцеві суди в першу чергу застосовують положення міжнародних Конвенцій, з урахуванням інтересів дитини та її право на життя¹⁴.

Одним з таких прикладів є Греція, де сурогатне материнство дозволено, але для того, щоб належним чином його оформити, потрібен дозвіл суду, який підтверджує, що особа або подружжя, які просять дозволу на застосування репродуктивних технологій, не можуть мати дітей¹⁵.

Усі країни Південної Америки дотримуються кодифікованої системи цивільного права. У разі вирішення питань, що виникають під час договірної регулювання сурогатного материнства, більшість судів застосовують Цивільний кодекс. Через відсутність спеціального законодавства регулювання контрактів сурогатного материнства суди повинні застосовувати загальні положення, що застосовуються до договору. Вказане свідчить про те, що спір, який виникає під час сурогатного материнства, розглядається так само, як і спір з будь-яким іншим комерційним договором. Якщо сурогатне материнства відбувається між особами з різних держав, то застосовується міжнародне приватне право¹⁶.

Українське цивільне право також не виокремлює договір сурогатного материнства, а суди вирішують спори у вказаній сфері, виходячи із загальних положень про договір, що міститься у Цивільному кодексі України. На нашу думку, така практика є деструктивною з огляду на специфіку правовідносин та потребує негайних змін.

15 лютого 2021 р. в Нью-Йорку набув чинності новий закон «Про безпеку дітей та батьків», яким було переглянуто правове регулювання сурогатного материнства, зокрема, жінки можуть отримувати плату за виношування дитини для когось іншого. Закон залишив Мічиган і Луїзіану єдиними штатами Америки, які чітко забороняють компенсоване сурогатне материнства. Реформа сурогатного материнства в Нью-Йорку стала результатом десятилітнього лобювання, зокрема з боку ЛГБТ-організацій. Оскільки одностатеві шлюби набули більшого поширення, вони акцентували увагу на тому, що повинна бути дотримана «рівність народжуваності», тобто, кожен має право мати дитину незалежно від біологічних здібностей¹⁷.

Головною метою Австралійського законодавства є розширити можливостей та покращення лише сурогатного материнства на альтруїстичній основі, оскільки це найпоширеніший тип сурогатного материнства у світі, і в такій формі не вбачаються ознаки торгівлі. У випадку вказаної форми сурогатного материнства Австралія ввела раціональні зміни, пов'язанні зі справедливою винагородою сурогатній матері в обмін на її материнські послуги¹⁸.

Неможливо не зазначити про досвід Індії у сфері розвитку інституту сурогатного материнства. Тривалий час у країні індустрія «репродуктивного туризму» активно розвивалась в широких масштабах. Насамперед це пов'язано із вартістю надання відповідних послуг. Порівняно з європейськими державами, така категорія медичних послуг, що надаються в індійськими медичними закладами, дуже вигідна порівняно з США та Європою. Разом із тим кількість сурогатних матерів настільки величезна порівняно з будь-якою іншою країною. Більш того, якщо ми порівняємо кількість сурогатних осіб, то Індія знаходиться на першому місці, оскільки в основному не передбачено заборони укладати договори про сурогатне материнства з розлученими батьками, нетрадиційними парами або неодружених партнерів¹⁹.

На нашу думку, особи, які погоджуються бути сурогатами в країнах з низьким економічним розвитком, не можуть дати реальну свою згоду, оскільки реальною обставиною прийняття такого рішення є отримання прибутку, що по суті суперечить принципу вільного вибору та волевиявлення. Окрім постійно дискусійного питання щодо фінансової компенсації за договором сурогатного материнства, варто звернути увагу й на інші фактори. Важливим є рівень освіти сурогатних осіб, адже важливо, щоб вони могли повністю зрозуміти умови договору та можливість настання наслідків.

Слід також навести приклад й іншої політики, коли питання щодо репродуктивних можливостей жінок вирішувались самостійно державою в примусовому порядку. Перу є яскравим прикладом імперативної політики щодо регулювання репродуктивних прав. У 2003 р. Перу внесла суттєві зміни до законодавства, що були пов'язані з репродуктивними правами. Так, справа «Maria Mamerita Mestanza Chavez v. Peru» є першою справою, яку розглянула Міжамериканська комісія з прав людини. Вона стосувалася корінної мешканки Перу, яку було примусово стерилізовано, що стало причиною її смерті. Як наслідок, між позивачем та Перу було укладено мирову угоду, що передбачала притягнення до відповідальності осіб, які здійснили примусову стерилізацію. Окрім того, було внесено зміни до законодавства та політики у сфері охорони здоров'я і планування сім'ї щодо ліквідації дискримінації у наданні медичних послуг та поваги до права жінок на репродуктивну автономію. Впроваджено заходи для навчання персоналу щодо надання медичних послуг та виплати жертвам медичних, особистих і освітніх витрат²⁰.

Висновки. У результаті вищезазначеного слід дійти висновку, що вкрай необхідна міжнародна державна політика щодо угод про сурогатне материнства, яка буде зосереджуватись на захисті правового статусу дітей та запобігати експлуатації сурогатних жінок.

Функції щодо створенні консенсусу та рекомендацій і гармонізації політики сурогатного материнства могла б взяти на себе Всесвітня організація охорони здоров'я, яка впливає на проблеми громадського здоров'я та відіграє важливу роль на міжнародній арені.

Наша держава повинна, у свою чергу, формувати політику, яка б узгоджувалась з принципами охорони здоров'я, а також визнавати унікальні цінності та культуру при встановленні правил для захисту всіх сторін договору про сурогатне материнства. На нашу думку, застосування загальних положень міжнародного приватного та цивільного права не забезпечує належну реалізацію та захист учасників вказаних правовідносин. Окрім того, необхідно врахувати досвід іноземних держав щодо створення спеціального законодавства, яке б регулювало порядок укладення та виконання договору про сурогатне материнства як окремого виду договору.

- ¹ Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182. Міжнародна організація праці. 1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text
- ² Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії. Організація Об'єднаних Націй. 2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b09#Text
- ³ Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Організація Об'єднаних Націй. 2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791#Text
- ⁴ Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми. Рада Європи. 2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text
- ⁵ Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини. Рада Європи. 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text
- ⁶ Додатковий протокол до Конвенції про захист прав і гідності людини щодо застосування досягнень біології та медицини, стосовно заборони клонування людських істот. Рада Європи. 1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_526#Text
- ⁷ Колесник Г., Светлічний І., Погоріленко А. Комерційне сурогатне материнство: огляд міжнародно-правових підходів. Вища школа адвокатури НААУ. 2021. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/komertsijne-surogatne-materynstvo-oglyad-mizhnarodno-pravovyh-pidhodiv/>
- ⁸ Про міжнародне приватне право: Закон України № 32 від 23 червня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
- ⁹ Розгон О.В. Колізійне регулювання встановлення походження дитини при застосуванні сурогатного материнства. *Альманах міжнародного права*. 2017. Вип. 17. С. 123–133.
- ¹⁰ Вонсович Х.І. Міжнародний досвід регулювання сурогатного материнства. *Проблеми цивільного та господарського права*. 2012. № 3. С. 113–115.
- ¹¹ Майданік Р. Правове регулювання відносин сурогатного материнства з іноземним елементом. Імплементація кращого досвіду в Україні. *Право України*. 2020. № 3. С. 121–138.
- ¹² Ferber S., Marks N.J., Mackie V. (2020) Oocytes, Surrogacy and Cross-Border Reproduction. In: IVF and Assisted Reproduction. Palgrave Macmillan, Singapore. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-15-7895-3_5
- ¹³ What are the international surrogacy laws by country? URL: <https://translate.google.com/website?sl=en&tl=uk&hl=uk&prev=search&u=https://surrogate.com/intended-parents/surrogacy-laws-and-legal-information/what-are-the-international-surrogacy-laws-by-country/&anno=2>
- ¹⁴ Костик Е. Транскордонне сурогатне материнство: проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 37–41.
- ¹⁵ Consalvo V.F., Signore F., Alessandro Del Rio, Zaami S. Surrogacy and “Procreative Tourism”. What Does the Future Hold from the Ethical and Legal Perspectives? *Medicina*. 2021. URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/translate.goog/pmc/articles/PMC7827900/?x_tr_sl=en&x_tr_tl=uk&x_tr_hl=uk&x_tr_pto=op,sc
- ¹⁶ Torres G., Shapiro A., Mackey T.K. BMC Pregnancy and Childbirth. A review of surrogate motherhood regulation in south American countries: pointing to a need for an international legal framework. 2019. URL: <https://translate.google.com/website?sl=en&tl=uk&hl=uk&prev=search&u=https://bmcpregnancychildbirth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12884-019-2182-1&anno=2>
- ¹⁷ Surrogacy reform is spreading in the rich world. *International*. 2021. URL: https://www-economist-com.translate.goog/international/2021/01/31/surrogacy-reform-is-spreading-in-the-rich-world?x_tr_sl=en&x_tr_tl=uk&x_tr_hl=uk&x_tr_pto=op,sc
- ¹⁸ Submission to Inquiry into the Regulatory and Legislative Aspects of Surrogacy Arrangements (2016). House of Representatives Standing Committee on Social Policy and Legal Affairs. 2016. URL: https://humanrights-gov-au.translate.goog/our-work/legal/submission/submission-inquiry-regulatory-and-legislative-aspects-surrogacy?x_tr_sl=en&x_tr_tl=uk&x_tr_hl=uk&x_tr_pto=op,sc
- ¹⁹ Chaudhary V (2021) Surrogacy in National VS International Countries. *Glob J Fertil Res* 6(1): 013-021. DOI: 10.17352/gjfr.000020
- ²⁰ Maria Mamerita Mestanza Chavez v. Peru. Legal Information Institute. URL: https://www.law.cornell.edu/women-and-justice/resource/maria_mamerita_mestanza_chavez_v_peru

Резюме

Лаврик Г.В., Біланов О.С. Проблемні аспекти правового регулювання сурогатного материнства: огляд міжнародної практики.

У статті розглядається міжнародний досвід правового регулювання застосування сурогатного материнства. Звертається увага на те, що в результаті різного підходу держав до сурогатного материнства ускладнюється процес застосування колізійних норм та правової визначеності у досліджуваній сфері. У результаті того, що громадяни звертаються до іноземних держав за отриманням відповідних послуг, для потенційних батьків виникає низка проблемних питань під час юридичного оформлення свого батьківства. Окрім України, ряд інших держав не має спеціального законодавства, яке б регулювало специфічні правовідносини, що виникають під час сурогатного материнства. Запропоновано покласти функції щодо розроблення рекомендацій та гармонізації політики сурогатного материнства на Всесвітню організацію охорони здоров'я.

Ключові слова: сурогатне материнство, проблеми правового регулювання, міжнародне приватне право, договірне регулювання, міжнародний досвід, спеціальне законодавство.

Резюме

Лаврик Г.В., Біланов О.С. Проблемные аспекты правового регулирования суррогатного материнства: обзор международной практики.

В статье рассматривается интернациональный опыт правового регулирования внедрения суррогатного материнства. Обращается внимание, что в результате различного подхода государств к суррогатному материнству усложняется процесс применения коллизионных норм и правовой определенности в исследуемой сфере. В результате того, что граждане обращаются в

иностранные государства за получением соответствующих услуг для потенциальных родителей возникает ряд проблемных вопросов при юридическом оформлении своего отцовства. Кроме Украины, ряд других государств не имеет специального законодательства, регулирующего специфические правоотношения, возникающие во время суррогатного материнства. Предложено возложить функции по разработке рекомендаций и гармонизации политики суррогатного материнства во Всемирную Организацию Здравоохранения.

Ключевые слова: суррогатное материнство, проблемы правового регулирования, международное частное право, договорное регулирование, международный опыт, специальное законодательство.

Summary

Galyna Lavryk, Oleh Bilanov. Problem aspects of surrogate motherhood legal regulation: an international practice review.

The article is considered the surrogate motherhood legal regulation in different countries. The author has given three types of legal regulation examples in foreign countries: surrogate motherhood is allowed but has no legal regulation, it has clear legal regulation, and surrogate motherhood is prohibited. Importantly, the private international law application does not always unambiguously solve the problems that can occur during surrogate motherhood. This situation has arisen as a result of states' different approaches to the surrogate motherhood institution.

In practice, potential parents may have problems with their paternity legalization. However, as our study has been shown, in many countries the question of the child origin determination remains unresolved. Thus, except in Ukraine, several other states do not have special legislation that would regulate specific legal relations that have arisen during surrogate motherhood. The Law of Ukraine on Private International Law only in some way regulates the rights that are crucial in this context, including the children's right to know their origin and the right to paternity.

The article has emphasized the importance of special rules introduction into the current legislation that has regulated the surrogate motherhood legal relationship which is complicated by a foreign element. In the author's opinion, by analyzing international practice, the surrogate motherhood agreement cannot be regulated by general provisions that are defined by civil law as the legal relationship specifics and agreement's consequences should be taken into account.

International practice should be united, so it is proposed to entrust the World Health Organization with the recommendations development and harmonization of international surrogate motherhood policy.

Key words: surrogate motherhood, problems of legal regulation, private international law, contractual regulation, international experience, special legislation.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2021.20

УДК 346.7:615.1

І.С. ДЕМЧЕНКО

Іван Сергійович Демченко, кандидат юридичних наук, викладач Національного медичного університету імені О.О. Богомольця*

ORCID: 0000-0001-8721-2775

ДИСТАНЦІЙНА ТОРГІВЛЯ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Онлайн торгівля, торгівля через інтернет-магазини стало звичним явищем. У декілька кліків можливо придбати фактично будь-який товар. Сприяло цьому і пандемія COVID-19, яка внесла свої корективи у звичний уклад суспільного життя. Все більше різноманітних видів діяльності переходять в «онлайн». Торгівля лікарськими засобами не стала винятком. У вересні 2020 р. були внесені зміни до Закону України «Про лікарські засоби»¹ (далі – Закон України № 904-IX від 17 вересня 2020 р.), які, фактично, дозволили дистанційну торгівлю лікарськими засобами в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти дистанційної торгівлі лікарськими засобами та/або роздрібною торгівлі лікарськими засобами розглядалися у роботах О.Г. Алексеєва², А.Д. Барзилович³, С.В. Васильєва⁴, Є.А. Грекова, М.М. Грекової⁵, Н.О. Гуторової⁶, Є.В. Дуліби⁷, О.В. Посилкіної, Є.О. Коротича⁸, О.В. Літвінової, А.Г. Лісної, В.М. Пашкова⁹. Однак внесення змін, фактично легалізація дистанційної торгівлі лікарськими засобами, зумовлюють необхідність здійснити аналіз змін національного законодавства, що регулює торгівлю лікарськими засобами.

Формування мети стаття та постановка завдання. Метою даної статті є здійснити аналіз положень законодавства України, що регулює питання дистанційної торгівлі лікарськими засобами (насамперед зміни внесені Законом України № 904-IX від 17 вересня 2020 р.). Завданням даної статті є здійснити критичний аналіз внесених змін, визначивши його переваги та недоліки.

Виклад основного матеріалу. З початком пандемії Covid-19 в Україні, у якості тимчасового заходу, під час карантину, аптечні заклади отримали можливість здійснювати дистанційну торгівлю лікарськими засо-

© І.С. Демченко, 2021

* *Ivan Demchenko, Ph.D. in Law, Lecturer of Bogomolets National Medical University*